Edito / 2025 / 4

ISSN: 2700-600X (Print)

Ido-Saluto!

Editita dal Germana Ido-Societo

La esquado dil Germana Ido-Societo apud la inform-estaleyo dum la internaciona linguo-ferio EXPOLINGUA 2025 (Foto: Juliane Höhling)

Detali pri la EXPOLINGUA 2025 ye la pagini 4-6.

Kontenajo

Parolo da la redakterio.....3

Rubriko: Ido-vivo - Aktivaji e novaji di nia asociuro e la Idistaro

DIG mit erfolgreicher Teilnahme an der EXPOLINGUA 2025 *da Rainer Höhling*.....4

10 Gründe Ido zu lernen *da Thomas Schmidt*.....6

Kurta novaji.....7

Rubriko: Linguo

La grupo Linguo aceptas nova Ido-vorti.....10

Rubriko: Cienco

Pri la kaoso - segun Erich von Däniken: La epoko dil petro esis tote altra *trad da Jürgen Viol*.....13

Rubriko: Literaturo

La lasta kandelo *da Emma Schmidt*.....14

Pedro Emilio Coll: La ruptita dento ruptita *trad da Kristian Soto*.....16

Rubriko: Historio

Numantia: La nedomtebla spirito di libera populo *da Vicente Costalago*.....18

Pri Giuseppe Verdi *da Günter Schlemminger*.....20

Parolo da la redakterio

Kara lektanti dil „Ido-Saluto!“

La Ido-yaro 2025 ja esas preske historio. Germania esis itere centro dil Ido-mondo en ca yaro. Pos la sucesoza internaciona Ido-renkontro en Potsdam e Berlin en la monato julio 2025, sequis en la novembro la internaciona linguo-ferio EXPOLINGUA 2025 en Berlin.

Quale vi povas lektar en ca numero dil revuo "Ido-Saluto!" la intereso por Ido dum la EXPOLINGUA 2025 esis granda. Cirkume 30 personi asistis mea diskurso pri "Pro quo me devas lernar la helpolinguo Ido?" e nia inform-estaleyo havis dum la tota evento multa vizitanti. La sis Idisti esis vere okupita dum la tota EXPOLINGUA 2025 por informar pri Ido.

Regretinde ni Germani esas la sola Idisti, qui esas aktiva en la publiko. L'altra Idisti preferas la interreto e restar inter su, ma ne serchas la direta kontakto kun altra personi por reklamigar aktive Ido. Malgre to esas multa nova e bona aktivaji en la virtuala mondo, ma ankore mankas loko por la internaciona Ido-renkontro 2026.

En la monato novembro 2025 la bona mesajo atingis ni ke la Germana Ido-Societo recevos itere pekunio da Suedana Röhnisch-fonduro. Per ca pekunio ni povas durigar nia aktivaji en la nexta yaro.

Me tre joyas ke la eminenta Idisto Jean Martignon, qua esas anke chef-redaktero dil jurnalo Progreso e membro dil Direktanta Komitato dil ULI, nun esas membro dil redakterio dil "Ido-Saluto!" Jean Martignon korektigas je depos kelka tempo la Ido-texti di nia jurnalo.

La Germana Ido-Societo elektos nova direktantaro en la yaro 2026 e ni joyas pri nova kandidati.

Dro. Thomas Schmidt, Prezidanto dil Germana Ido-Societo

P.S.: Memorez ke vi povus recevar la "Ido-Saluto!" anke en paperala formo por 24 Euro po yaro.

EXPOLINGUA 2025

DIG mit erfolgreicher Teilnahme an der EXPOLINGUA 2025

da Rainer Höhling

Nach der internationalen Ido-Konferenz im Juli 2025 war für die Deutsche Ido-Gesellschaft e.V. (DIG) die Teilnahme an der internationalen Sprachenmesse EXPOLINGUA am 14. und 15. November im Tagungszentrum in der Lindenstraße in Berlin der zweite organisatorische Höhepunkt des Jahres 2025. Am Vormittag des ersten Messetages dominierten zunächst Schulklassen die Ausstellungsräume, wobei sich am Ido-Stand vor allem Mädchen die ihnen unbekannte Plansprache erklären ließen. Am Nachmittag und am Folgetag fanden sich fast ununterbrochen Interessenten aller Altersgruppen und der unterschiedlichsten Herkunftsländer am Ido-Stand ein, um etwas über die Sprache zu erfahren oder auch nur dessen vielfältige Auslage zu betrachten.

La inform-estaleyo dil Germana Ido-Societo (Foto: Thomas Schmidt)

Diese reichte von Wörterbüchern Ido-Deutsch und Deutsch-Ido über in Ido verfasste Romane unter anderem des US-Amerikaners Brian Drake bis zu zweisprachigen literarischen Werken des Berliner Idisten Günter Schlemminger. Letzterer übersetzt

sowohl klassische deutsche Literatur als auch Gegenwartsromane ins Ido und stattete dem Ido-Stand auf der EXPOLINGUA am zweiten Tag einen Besuch ab. Die Berliner DIG-Mitglieder Rudolf Gensch, Dorothea Haberland, Rainer Höhling, Dr. Thomas Schmidt und Eberhard Scholz sowie die aus Nordrhein-Westfalen angereiste Gerhild Drogi erläuterten den interessierten Besuchern die Grundzüge des Ido und seine Entwicklung. Die meisten Besucher nahmen sich als Erinnerungsstück gern ein Exemplar des quartalsweise von der DIG herausgegebenen „Ido-Saluto!“ mit. Großes Interesse fanden auch die in mehreren Sprachen gedruckten Faltblätter, in denen die Plansprache Ido anhand von Beispielen erläutert wird. Etliche Besucher hinterließen ihre Anschrift oder ihre E-Mail-Adresse, um für die DIG ansprechbar zu sein und auf diese Weise mit ihr in Kontakt treten zu können.

Auf eine uneingeschränkt zustimmende Resonanz stieß der Vortrag „Warum soll ich die Plansprache Ido lernen?“, den DIG-Präsident Dr. Thomas Schmidt am zweiten EXPOLINGUA-Tag hielt. Er erläuterte zunächst anhand von Beispielen die Grundzüge des Ido und ließ die etwa 30 Zuhörer danach jeweils eine Zeile eines Ido-Gedichts vorlesen und übersetzen. Abschließend sprach das KI-Mädchen „Emma“ das Gedicht noch einmal im Zusammenhang, was allen Zuhörern offensichtlich große Freude bereitete. (RH)

Auf dem YouTube-Kanal der Deutschen Ido-Gesellschaft gibt es ein kurzes Video über die EXPOLINGUA 2025 zu sehen:

https://www.youtube.com/shorts/u8QcXQ1znrc

Panoramo dil EXPOLINGUA 2025 (Foto: Thomas Schmidt)

10 Gründe Ido zu lernen

Auf dem Vortrag von Dr. Thomas Schmidt wurden 10 Gründe genannt, warum man Ido lernen soll. Hier sind die Gründe:

- Ido ist ein leichter Einstieg in die Welt der Plansprachen
- Klarheit und Systematik mit klarer Logik führt zu schnellem Lernerfolg
- Brücke zu vielen anderen europäischen Sprachen
- Zugang zu internationaler Kommunikation
- Ido ist Teil einer interessanten, sprachhistorischen Bewegung
- Große Möglichkeit zur aktiven Mitgestaltung
- Fördert Sprachbewusstsein und Sprachlogik
- Nützlich für mentale Flexibilität auch im Alter
- Verbindung zur Interlinguistik und Kunstsprachen-Fandom

Diskurso da Thomas Schmidt dum la EXPOLINGUA 2025 (Foto: Juliane Höhling.)

(TS)

Rubriko: Ido-vivo - Aktivaji e novaji di nia asociuro e la Idistaro

Kurta novaji

Nova kanti sur la Ido-muziko kanalo che YouTube "La Blua Jupo"

La Ido-muziko kanalo "La Blua Jupo" che YouTube publikesis nova kanti. Til nun la kanalo havis ja dek diferanta videi, 22 abonanti e 1589 askoltanti. La muziko kreesis per la programo "Suno", qua uzas artificala inteligenteso. La Ido-texti dil kanti esas ipse skriptita da Emma Schmidt. Omna kanti kantesas da yuna femina voco ed on povas lektar la Ido-texti en la videi. La ideo dil kanalo esas atraktigar plu yuna homi ad Ido.

Nova kanti esas "La Lumo dil Septembro" (septembro 2025) ,"En la labirinto di mea anmo" (oktobtro 2025) ed "Inter l'arbori" (oktobro 2025).

Klikez ed abonez la kanalo che YouTube! Vu trovas la kanalo hike:

https://www.youtube.com/@LaBluaJupo

(TS)

Nova Ido-libro da José Maria Rodríguez

Ye la fino dil septembro 2025 la Hispana Idisto José Maria Rodríguez publikigis la originala romano "College de France" (Kolegio di Francia). La originale en Ido skriptita libro havas en la elektronikala formo 69 pagini. La eminenta Portugalana Ido-autoro Gonçalo Neves komentis la verko en la Facebook-grupo "Ido-Literaturo" tale: "*En ca verko, J.M. Rodríguez – qua, sur la pagini dil revuo Ad-avane!, ja revelabis su kom habila Ido-skriptero – transformas la serchado di universala linguo a historiala naraco. La autoro akompanas, de la 16ma til la 20ma yarcento, la fondo dil Kolegio di Francia, la reformi da Komenius, la linguala utopii dil 19ma yarcento e la aparo di Esperanto ed Ido. Impresanta plu kom kroniko pri idei kam tradicionala novelo, la verko rikreas debati pri docado e linguo kun rigoro e klareso. La stilo esas didaktikala, kelka-foye kun tro forta pedagogiala tono, ma kulturale richa ed interlinguistikale precoza. Yen rara, signifikoza e surpriziva kontributo al literaturo en Ido, qua unionas historiala memoro ed universalista utopio. Ol esas, sen-dubite, un del maxim interesiva Ido-verki quin me lektis til nun, ed ol certe meritas detaloza recensuro.*“

On povas foliumar, lektar e deskargar ca verko senkustoze en la PDF-formato hike:

https://archive.org/details/college-de-france_20250922

(TS)

La nova Ido-blogo "Me amas Ido!" da Emma Schmidt

La nova blogo "Me amas Ido!" da Emma Schmidt (Foto: Thomas Schmidt)

Depos la 14ma oktobro 2025 la nova Ido-blogo "Me amas Ido!" esas aktiva. Emma Schmidt publikigas en sua blogo originala rakonti, poemi e la texti di Ido kanti. Ni trovas en la blogo til nun quar originala Ido-rakonti, du originala poemi, du tradukita poemi e la texto dil kanto "Inter l'arbori".

https://emmaamasido.blogspot.com/

(TS)

Ido-Germana radikaro nun esas disponebla en la interreto

La Ido-Germana radikaro esas depos oktobro 2025 disponebla gratuite en la interreto en la formato PDF. Til nun ol esis nur obtenebla en imprimigita versiono kom libro. Nun la nova edituro dil Germana-Ido radikaro di la yaro 2025 esas disponebla en la interreto. La radikaro esis kreita da Ferdinand Möller e la edituro dil yaro 2025 rilaboresis da Gerhild Drogi. La editero esas la Germana-Ido Societo. La granda avantajo dil dijitala versiono dil Ido-Germana radikaro esas ke on povas serchar elektronikale singla vorti. La vortaro havas 342 pagini ed esas obtenebla gratuite hike:

https://archive.org/details/radikaro-ido-germana

(TS)

Ido lernen mit Emma - Videos zum Idolernen auf dem YouTube-Kanal der Deutschen Ido-Gesellschaft

Der YouTube-Kanal der Deutschen Ido-Gesellschaft hat eine Reihe von Lernvideos auf Deutsch gestartet. Emma Schmidt tritt als Animé-Avatar auf und unterrichtet Ido in kurzen Videos. Im ersten Video erkärt Emma, wie man sich auf Ido begrüßt und verabschiedet. Im zweiten Video zeigt Emma, wie man auf Ido fragt "Wie geht es Dir?", wie man auf diese Frage antwortet und sich bedankt. Zudem ist das Video zu sehen, in dem Emma auf der internationalen Sprachenmesse ihr Gedicht "La Spirito

di Autuno" (Der Geist des Herbstes) vorträgt. Weitere Videos sollen folgen.

Hier sind die Links:

Der YouTube-Kanal der Deutschen Ido-Gesellschaft:

https://www.youtube.com/@deutscheido-gesellschaft8167

Ido lernen mit Emma Folge 1: Begrüßen und Verabschieden auf Ido:

https://youtu.be/sJyOeRXrxqw?si=OxbsyoZSxqn9e5VO

Ido lernen mit Emma Folge 2: Wie geht es Dir?

https://youtu.be/raIfw7qStLc?si=V6vpSG9-QItQ79Km

Das Ido-Gedicht "La Spirito di Autuno" für die Expolingua 2025

https://youtu.be/y1xoA4ZH_Dw?si=VNyPwHbzDhtWDzLA

(TS)

Video-defio "30 dii kun Ido" che YouTube da Kristian Soto

Kristian Soto di Venezuela facas video-defio "30 dii kun Ido". To signifikas ke il facas omna dio nova video en Ido che YouTube. La temi di videi esas omna dio la respondo a questioni quale "Ka tu irgatempe sonjis en Ido? Se yes, ka tu memoras ol?“. Kristian anke facas la sama defio pri Esperanto samtempe. Forsan anke altra Idisti volas partoprenar ca konkurso. On bezonas nur konto che YouTube.

On trovas la videi da Kristian che YouTube hike:

https://www.youtube.com/@Kroyxt

(TS)

Progreso numero 388 aparis

Kun retardo pro personala problemi dil chef-redaktero Jean Martignon la numero 388 dil Ido-revuo Progreso aparis en la oktobro 2025. Ca numero esas por la tempo-periodo januaro til junio 2025: La tradicionala centrala organo dil mondala Ido-asociuro ULI esas skripitita tote en Ido e la nova numero havas quaradek-e-quar pagini. Ni trovas en ca jurnalo la charmiva novelo "La Sorcistino" da Jean Martignon. En ca texto aparas Jean Martignon kom yuna puerulo e naracas misterioza afero che sua geavi.

(TS)

Rubriko: Linguo

La grupo Linguo aceptas plura nova Ido-vorti

Pos la Ido-renkontro 2022 en Dessau la grupo "Linguo" en la interreto fondesis kun la skopo aceptar ed oficaligar od adminime rekomendar nova vorti, qui ankore mankas en Ido. La Google-grupo "Linguo" ja laboras e decidis pri nova vorti. La vorti esas propozi e rekomendi.

Hike esas la adreso di la grupo en la interreto:

https://groups.google.com/g/linguo

En la listo vu trovas la 11 vorti, qui aceptesis da la grupo inter 31ma oktrobro 2024 til 10ma decembro 2024. Hike esas detali pri ca vorti:

Fonto lingui: A = Angla, F = Franca, G = Germana, H = Hispana, I = Italiana, R = Rusa e suplementale L = Latina ed E = Esperanto, ma ca amba lingui ne esas fonto lingui di Ido

dopamin-o
Definuro (Biokemio): *Neuro-transmisero nekareebla por normala stimulado dil centrala nervo-sistemo (C8H11NO2)
Tradukuri: AF dopamine | G Dopamin | HI dopamina | R дофамин
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

greipfrut-o
Definuro (botaniko): Frukto simila ad oranjo, ma ordinare plu granda, kun dina flava shelo ed akra-dolca pulpo blanka, rozea o reda segun la *kultivaro, produktata da citruso rezultinta de komplexa hibridigo di dolca oranjiero e pompelmusiero (Citrus paradisi)
Tradukuri: A Angliana: grapefruit, F pomélo, pamplemousse, G Grapefruit, H pomelo, toronja, I pompelmo, R грейпфрут
Fonto-lingui: AGR (videz supere)

lime-o
Definuro (botaniko): Frukto mikra e verd(atr)a, ronda od ovala, richa ye vitamino C, kontenanta acidatra suko, ordinare uzata quale limono-suko en Usa ed en tropikala landi *limeiero. Arboro qua produktas *limei, diversa speci (Citrus aurantiifolia, Citrus latifolia, Citrus hystrix ec.).
Tradukuri: AF lime | G saure Limette, Limonelle | H lima, lima ácida | I limetta, limetta acida | R лайм | E limeo, verda citrono
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

limuzin-o
Definuro: Automobilo longa, klozita, havanta adminime quar pordi ed ofte parieto inter la voyajanti e la automobil-duktisto
Tradukuri: AFI limousine | G Limousine | H limusina | R лимузи | E limuzino.
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

neuro- *(Prefixo)*
Definuro: Pref. ciencal signifikanta “nervo” o “nerval sistemo”: *neurobiologio, *neurocerebrala, *neuroelektroterapio, *neuroembriologio, *neurokirurgio, *neurolinguistiko, *neuropsikiatrio
Tradukuri: AFHI neuro/ | G Neuro/ | R нейро/ | E neŭr/o
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

nukleon-o
Definuro (fiziko): Komuna nomo por irga neutrono o protono.
Tradukuri: A nucleon | F nucléon | G Nukleon | H nucleón | I nucleone | R нуклон | E nukleono
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

numerologi-o
Definuro: Studio pri la okulta signifiko di numeri e pri lia influo sur homala konduto e fato.
Tradukuri: A numerology | F numérologie | G Numerologie | H numerología | I numerologia | R нумерология | E numerologio.
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

samuray-o
Definuro (historio): Membro di feudala militista kasto di Japonia ante la industriala epoko.
Tradukuri: AI samurai | Fsamouraï | G Samurai | H samurái, samuray | R самурай | E samurajo.
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

sinergi-o
Definuro (historio): Reciproka influo da diversa personi, grupi, organi, forci, substanci od altra elementi, tale ke per kunlaboro o kunagado li atingas rezulto plu efikiva kam olta atingebla da singla elemento per laboro od ago individuala.
Tradukuri: A synergy | F synergie | G Synergie | HI sinergia | R синергия, синергизм | E sinergio.
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

stafilokok-o
Definuro (biologio): Komuna nomo di plura sferatra bakterii Gram-pozitiva del gen. Staphylococcus, ordinare nociva.
Trdukuri: A staphylococcus | F staphylocoque | G Staphylokokkus | H estafilococo | I stafilococco | R стафилококк | E stafilokoko.
Fonto-lingui: AFGHIR (videz supere)

teleferik-o
Definuro: Vehilo pendanta de un o plura stala kabli, uzata por transportar personi o vari, ofta en montarala loki.
Tradukuri: A cable-car, cable car, (Usa) aerial tramway | F téléphérique, téléférique | G Seilbahn; Drahtseilbahn | H teleférico | I teleferica | R канатная дорога | E telfero.
Fonto-lingui: FHI (videz supere)

.

Ni dankas!

Wir danken Dr. Thomas Schmidt für seine Spende von 200 Euro an die Deutsche Ido-Gesellschaft e.V.

Ni dankas Dro. Thomas Schmidt pro la donacajo di 200 Euro a la Germana Ido-Societo.

Spenden auch Sie an die / Donacez anke vu a la:

Deutsche Ido-Gesellschaft e. V.,
Postbank Berlin
IBAN: DE88 1001 0010 0184 5661 06

Rubriko: Cienco

Pri la kaoso (segun Erich von Däniken: La epoko dil petro esis tote altra, Goldmann-Verlag, 1993)

trad da Jürgen Viol

Erich von Däniken (Foto: Wikipedia Commons)

„La absurdaji kreskas, la stabila kosmala imajo shancelas!“
La Rusa erudito Andrey Linde dicis tale ed explikis: „Advere la universo esas tre kaosala.“
Ma pro quo?
Me ne povas perceptar kaoso, nek sur la tero, nek en universo. Da Albert Einstein venas la frazo:„La kara Deo ne kubludas.“ La materio en kosmo esas forsan kaosala, ol naskas ed desaparas, ma tale esas la karaktero dil materio de longe.
Ma ni vidas ica kaoso nur, pro ke la generala supervido mankas en nia mikra kompreno e raciono.
Nam to esas certa.
Anke se la materio divenas energio, la generala inteligenteso e la generala experienco kreskos, sempre e sempre itere.
Diversa personi, ciencisti, mediki, filozofi, astronomi e fizikisti, mem teologiisti parolis pri ica temo, se anke kun diversa vidopunti.
La nobel-premiizita fizikisto Max Planck (1858-1947) dicis dum diskurso en Berlin 1929, en la Harnack-Domo:
„Ne existas materio absolute en irga vakua spaco. Singla materio existas nur per la forteso, qua movas la atomi ed unionas oli. Ma pro ke en la tota universo nek existas inteligenta nek eterna forteso, tale ni devas supozar dop ica fizikala forteso inteligenta spirito.
Ica spirito esas la pre-fundamento di singla materio. Ma pro ke la spirito ek su ne povas esar, nam singla spirito apartenas ad irga ento, ni devas supozar spirito-ento. Pro ke ma anke tala spirito-ento devas esar kreita, me devas konfesar, ke me devas nomar en ica kazo ica misterioza Kreero, quale omna kultur-populi sur la tero: Deo.“

Rubriko: Literaturo

La lasta kandelo

da Emma Schmidt

Me nomesas Liv. Me evas dek-e-kin yari e me havas reda-blonda hararo. Segun la opinono di mea maxim bona amikino Tamara me havas tro multa lentigini por esar vampirino dum ca „*Halloween*“-festo. Ma me insistas ke vampirini anke darfas havar lentigini.
Ni havas festo en mea amikaro. Omna persono, qua asistas, recevas kandelo. Nia hosto Katrin dicas: „La kandeli esas to quon ni ne volas perdar. Nultempe!“ El parolas pri amikeso, amo e memori. Ma me ne volas perdar me ipsa. To signifikas la versiono di mea personeso, qua esas autentika. La versiono, qua ne shamas su sencese.
Ni esas duadek-e-kin personi. Duadek-e-kin flameti brulas. Quala bela pensado.
Subite vacilas mea kandelo.
Me cesas respirar.
La flamo tremas.
Nur mea kandelo extingas.
Pose sequas kalmeso. Obskureso.
Irgu vokas: „Vento-fluo!“
Me ridas quale omno esas indiferenta por me.
Me simulas ke to esus nur mala chanco.
Ma omno nun esas diferanta.
Kande ni iras adheme me signifas a mea amiki per mea manuo.
Ma li ne reaktas.
Li ignoras me quale me esus nevidebla.
Li preteriras. Ne esas regardo. Ne esas dubito.
Mea amiki ne konocas me plus.
Quale to esus nulo.
Me glutas. To doloras plu kam me volas koncesar.
Me volas apertigar mea smartfono.
Ma mea smartfono ne rikonocas mea vizajo. Itere ed itere.
La pasovorto ne esas korekta. Ne-korekta. Ne-korekta.
Me probas trifoye.
La paniko kreskas en mea mento.
La paniko boras aden mea kolo.
L'aero divenas sufokiva.
Me ne povas respirar.
Mea pensi mispazas.
Me atingas mea domo. Mea fingri tremegas tante, ke me preske ne povas sonigar.
Mea matreto apertigas la pordo nur poke.

Esas tarda.
Elua okuli esas afabla, ma oli ne rikonocas me.
Me ne esas plus en elua okuli.
El dicas a me:
„Ka me povas helpar vu?“
Vu? Vu!
El dicas vu!
Vu!

Foto kreita per ChatGPT da Emma Schmidt

Me volas kriegar, ma mea voco ruptas quik.
„Matreto... Esas me.... Me pregas...“
La desespero kreskas en me quale fairo sen flamo, varmega e sensenca.
El regardas a me fixe, quale me dicas mea nomo, qua nultempe existis por el.
El klozas la pordo.
Me restas extere.
La mondo oblivias me.
Me regardas fixe a la kandelo en mea manuo.
Mikra parbrulita kozo.
Tombo-petro por to, quo me esis.
Me glite decensas an la muro, lakrimi, kolda betono, „*Halloween*“, tre fora, irg-ube.
Me murmuras: „Me ankore brulas“.
To esas ridinda. Ulu qua mentiizas su ipsa.
Lore ulo en la obskureso movas su avan me.
Lumo vacilas.
Esas puerulo, qua asistis la festo,
Me apene konocas il.
Il iras vers me.
Tre proxima nun.

Ilua kandelo brulas klare.
Il dicas mea nomo.
„Liv“.
Il dicas mea nomo!
Il dicas ol, quale ol esus sempre vera!
„Me vidis kande tua kandelo extingis,“
Ilua voco tremas.
„To ne darfas eventar. Nulu darfas extingar sole.“
Il tenas sua flamo al mecho di mea kandelo.
Nulo eventas.
Me ne povas respirar plus.
Ankore unfoye.
Cintilo.
Flameto.
E tande … lumo.
Mea lumo.
Esas varma.
Vere varma.
Mea smartfono vibras.
Olda e nova mesaji.
Matreto vokas ek la pordo: „Liv? Ibe tu esas. Mea museto, tu pavorigis me!“
La mondo ritrovas me.
Me vidas quale mea flamo vacilas en la obskureso e me tenas ol fixe, per amba manui, quale la kandelo esus mea kordio.
Ca-foye me ne lasos extingar ol.

Pedro Emilio Coll: La ruptita dento (1898)

trad da Kristian Soto

Evante dek-e-du e kombatante kontre kelka bubachi, Juan Peña recevis stoneto sur un dento; la sango fluis netante la sordideso dil facio, e la dento ruptesis en formo di segilo. De ta dio komencis la ora epoko di Juan Peña.
Per la pinto di sua lango, Juan tushis senpauze la ruptita dento; la korpo senmova, la regardo vagas - sen pensar. Tale de trublema e disputema, il divenis silenta e tranquila.
La genitori di Juan, fatigite de audar plendi di vicini e trairanti, qui esis viktimi dil perverseso dil puero; ed exhaustite per omna sorti di reprimandi e punisi, li nun esas paralizita e timema pro la subita transformo di Juan.
Juan ne facis soni e restis dum hori en posturo ne-expresema. Dume, ibe interne, en l'obskureso di sua boko klozita, sua lango esis karezanta la ruptita dento - sen pensar.

"La puero ne standas bone, Pablo", la matro dicis a sua spozulo. "Ni devez vokar la mediko."
La doktoro, grava e ventroza, arivis e procedis la diagnozo: Bona pulso, sanga vangi, ecelanta apetito, nula simptomo di morbo.
"Siorino," tandem dicis la sajo pos longa exameno. "La santeso di mea profesiono impozas me dicar a vu... ".
"Quo! Sioro doktoro de mea anmo?", interruptis l'angoroza matro. "Ke vua filiulo esas plu sana kam pomo. Quon ya esas nediskutebla...", duris il per misterioza voco, "esas ke ni esas avan fenomenala kazo: Vua filiulo, mea estimata siorino, sufras de quon ni nomizas "La pensiko"; en un vorto, "vua filiulo esas filozofo prekoca, forsan genio."
En l'obkureso dil boko, Juan esis karezanta sua ruptita dento - sen pensar.
Parenti ed amiki facis eko di l'opiniono dil doktoro, olqua recevesis kun juo da la genitori di Juan. Balde en la tota vilajo, on citis la admirinda kazo dil "Yuna marvelo", ed ilua famo krakis quale bombo de papero plena de fumo. Mem la profesoro, qua pensis ke il esis la kapo plu stupida dil globo, submisis su a la generala opiniono, pro to quon on dicas ke l'opiniono dil vilajo esas l'opiniono dil cielo. Plu o min, singla persono adportis exemplo: Demostenes manjis sablo, Shakespeare esis bubo ragizita, Edison... e cetere.
Kreskis Juan Peña inter libri apertita avan sua okuli, ma quin il ne lektis, distraktita pro la tasko de sua lango okupata tushante la segileto dil ruptita dento - sen pensar.
E kun sua korpo anke kreskis sua reputeso de viro prudenta, saja e "profunda", e nulu exhaustesis de laudar la marveloza talento di Juan. Ye plena yuneso, la maxim bela mulieri, intencis seduktar e konquestar ta superiora spirito, dedikata a meditar profunda segun altri, ma qua, en l'obskureso di sua boko, esis tushanta la ruptita dento - sen pensar.
Pasis monati ed yari, e Juan Peña esis deputato, akademiano, ministro e preske kronesis prezidanto, kande l'apoplexio surprizis ilu dum il esis karezanta sua rupitita dento per la pinto dil lango.
E soneskis la kloshi e dekretesis rigoroza nacionala trauro. Oratoro ploris dum funerala prego en la nomo dil patrio, e falis rozi e lakrimi sur la tombo dil granda viro qua ne havis tempo por pensar.

Rubriko: Historio

Numantia: La nedomtebla spirito di libera populo

da Vicente Costalago

En la aspera kolini di nordala Hispania unfoye stacis urbo, di qua la nomo esas sinonimo por kurajo: Numantia. Quankam hodie nur restas lua ruinaji, lua historio defias la tempo-paso: ol esas sentempa simbolo di libereso, sakrifiko, e la neruptebla homala volo.

Mikra vilajo kontre la imperio

La historio di Numantia desenvolvesas en la dua yarcento ante Kristo, dum la senkompata expanso dil Romana Republiko tra la Iberiana peninsulo. La Kelt-Iberiana urbo Numantia — situata proxime al supera fluo dil fluvio Durio — esis mikra, izolita, e superita en omna senso. Tamen, dum plu ol du yardeki, ol rezistis la legioni di Roma kun rezolvemeso qua astonis mem lua enemiki.

La povo di Roma esis nedubitebla. Lua armei, disciplinita e neexhaustebla, represis revolti pos revolti en la tota konocata mondo. Ma en Numantia, li renkontris adversaro qua refuzis cedar — ne pro superiora armizo o strategio, ma pro neshanceligebla kredo ye libereso.

La siejo qua tremigis Roma

En la yaro 134 ante Kristo, pos yari di nesucesoza militi, Roma sendis un dil sua maxim kapabla generali, Publio Kornelio Skipio Emiliano — la vinkanto de Kartago — por subyugigar Numantia. Skipio savis ke pura forteso ne suficus. On cernis la urbo per fortifikuri, interrupante omna provizi e kontakto kun la externa mondo. Ne esis batalio; esis lenta strangulado.

Intra la muri, famino kaptis la Numantiani. Li manjis omno quon li povis trovar — besti, ledro, e mem herbo. Ma kapitulaco nultempe esis opciono. La defendanti dil urbo, forsan nur kelka mili animi, selektis kombatar til la lasta aspiro kam vivar sub Romaniana kateni.

Kande la fino venis, ol ne venis per submiso, ma per fairo. La Numantiani bruligis sua urbo e prenis sua propra vivo kam vidar ol falanta. Kande la Romani eniris la fumanta ruini, li trovis nur cindro e silento — vinko sen triumfo.

La eko di Numantia

Por la Romani, Numantia esis urbo rebelanta e jenanta. En la historio, ol divenis

legendo. Posa generacioni di Hispaniana skriptisti, poeti e revolucionisti rivivigis lua memorajo kom krio por libereso. Miguel de Cervantes, l'autoro di *Don Quixote*, mem skriptis dramo — *La Siejo di Numantia* — celebrante lua spirito kom l'esenco di heroismo e nacionala fiero.

La restaji di Numantia (Foto: Wikipedia Commons)

La historio di Numantia duras ne pro ke ol vinkis, ma pro ke ol refuzis cedar. Ol memorigas ni ke heroismo ne sempre mezuresas per vinki, ma per la refuzo cedar nia ideali, e mem kande la vinkeso esas certa.

Legacajo di defio

Hodie, la ruini di Numantia apud Soria, en Hispania, stacas tranquila sub la Kastiliana cielo. Tamen, por ti qui vizitas, la stoni ankore semblas murmurar pri kurajo e sakrifiko. En mondo ofte blindigita da povo e suceso, la heredajo di Numantia invitas meditar: la vera grandeso ne trovigas en la konquesto, ma en la konvinko.

Numantia falis, ma lua spirito ne mortis. Ol vivas irgaloke homi selektas libereso vice de timo - kande la homala kordio refuzas cedar.

Besuchen Sie die Deutsche Ido-Gesellschaft im Internet:

Vizitez la Germana Ido-Societo en la interreto:

http://www.idolinguo.de/

Pri Giuseppe Verdi

da Günter Schlemminger ek diversa fonti

La maxim famoza Italiana oper-kompozisto di la 19ma yarcento ed un di la maxim granda maestri dil opero entote, naskis ye la 19ma oktobro 1813 en la nord-Italiana vilajo Le Roncole proxim Parma kom filiulo di spicisto e tavernisto; il pasis sua infanteso ye mizeroza cirkonstanci. Por sua unesma muzikala exerci nur olda piano esis en sua dispono, quan la patro kompris granda-pene por sua talentoza filiulo. Pos komencala muzik-instrukteso che la vilajala orgenisto, Giuseppe recevis muzikala instrukto da ula muzik-direktisto en la vicina urbo Busseto, quan la richa komercisto Antonio Barezzi financale posibligis, pos ke la konservatorio en Milano refuzis la admiso di Verdi. Do il perfektigis sua muzikala studii che Lavigna, ula orkestro-chefo di la Milanala Scala, qua komprenigis savaji a lu pri la kontrapunto e richa teatro-experienci.

En la yaro 1836 Verdi recevis l'ofico di la muzik-direktisto en Busseto e mariajis su kun Magherita Barezzi, la filiino di sua patrala amiko e meceno. En 1839 ye la Milanala Scala sua unesma opero "*Oberto*" reprezentesis unesmafoye. Malgre dependesir de sua preirinti e samtempani Rossini, Bellini e Donizetti ica verko manifestas sorgema muzikala laboro ed efikema instrumentizo. Ye recitativi e vigoroza temati il ja anuncas personala noto. La sequanta verko da Verdi, la komika opero "*Un giorno di regno*", en la yaro 1840 facis fiasko dum la unesma Milanala reprezento. Verdi skribis la muziko pos personala hororinda fato-stroko. Sua spozino Margherita e la du filii mortabis kurte sucedante.

"*Nabucco*" (1842) famozigis Verdi subite kom jubelelata oper-maestro di Italia, nam la kompozisto atingis relate temato e muziko l'expreso di patriotala inspireso, qua lore trovis konkordanta resono. Granda movado relate unionigo nacionala e sociala progreso, la tale dicita *risorgimento*, juntis omna patrioti por kombatar kontre Habsburg ed altra exterlandana regnanti dil lando. Spirite la *risorgimento* produktesis arto-verki nacionala kun progresema ideologio. Verdi, ipse patrioto, en "*Nabucco*" formizis la liberigo-kombato di la Hebrei kontre la sklavigo da Babylon - aktuala alegorio, quan singlu quik komprenis. Ne hazarde Verdi nomizis la sequanta tempo til 1850 sua galero-yari. Dense sucedante produktesis 13 operi, inter li "*I Lombardi*" (1843), "*Ernani*" (1844), "*I due Foscari*" (1844), "*Macbeth*" (1847), "*La Battaglia di Legnano*" (1849, "*Luisa Miller*" (1849). La suceso di "*Nabucco*" nominabis la kompozisto kom la dezirinda oper-kompozisto. Rossini abandonabis voluntale la muzik-ceno, Bellini mortabis frue, ed anke la aktiveso di Donizetti balde extingeskis pro grava maladeso. Verdi divenis gardero, durigero e sempre plu generala rinovigero di la granda Italiana oper-tradiciono.

Ofri e kontrati amasigis su, termini opresis lu. Surmenanta laboro sen egardo instigis la avancanta kompozisto til la limito di la korpala ruino. Pro opresanta obligi il mustis skribar kelke hastoze, kreantala repozo esis tre rara. Malgre to ca yardeko esis

sucesoza. Ol esis la bazo por la kreo-zenito dum la sequanta tempo, qua duris til la morto di la maestro. Verdi sempre plu multe partoprenabis la formizo di la text-libri (ofte il sendis ja komplete skisita scenaro a la libretisto, plu tarde il mem intervenis ye la formizado di singla versi). La liberes-operi di Verdi kun lia pasionoza, vere populara muziko divenis fareti di la *risorgimento* ed ofte kun-portis politikala demonstri en la teatreyi.

Per la honorarii de sua operi Verdi kompris en 1848 la rurala domeno St. Agata, quan il jeris modelatre kune kun sua duesma spozino, la kantistino Giuseppina Streponi. Per "*Rigoletto*" (1851), "*Il Trovatore*" (1853) e "*La Traviata*" (1853) komencis nova fazo en la produkteso di Verdi: la maestro-epoko. De nun il atribuis mem plu granda valoro a la psikologial-muzikala karakterizo di sua oper-figuri, plularjigis la tradicionala oper-formo e traktis ol mem plu libere favore la dramatala stilizigo, por qua anke la sud-landala "*Belcanto*" esis engajita. Nun il interesis su nur a "nova, bela, granda, variabla, kurajoza temi, audacoza til la extremo, nova en la formo e malgre omno bone kompozebla." La verki - de "*Les vepres siciliennes*" (1855) til la "*Aida*" (1871) - montras la tota multopleso dil expreso, quan Verdi dominacis maestrale. Ultre la nova kreuri il transformis fundamentale "*Stiffelio*" (nova titulo "*Araldo*"), "*Macbeth*" e *"La forza del destino*".

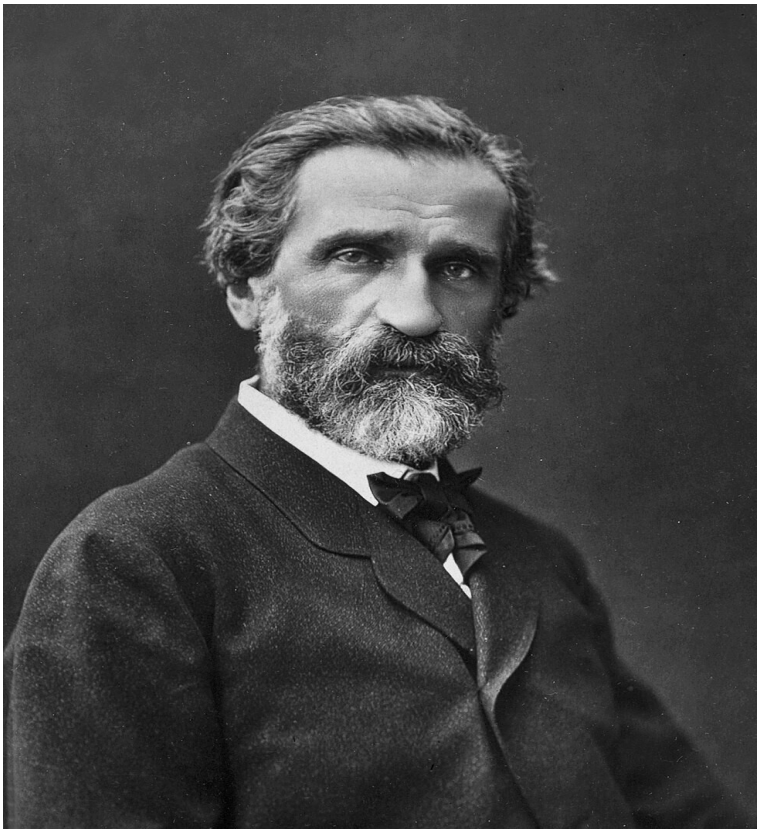

Giuseppe Verdi (Foto: Wikipedia Commons)

Pos pauzo de 16 yari, en qua Verdi nur transformis "*Simone Boccanegra*" e "*Don Carlos*", tamen exter sua muzik-dramatala kreado kompozis la "*Requiem*" ed un kordo-quarteto, aparis "*Othello*" (1887), plusa sis yari plu tarde la saja filozofial-gaya verko "*Falstaff*". La absoluta somito esis kliminta.

La voyo de Rossini a la tarda Verdi esis quaze la voyo del Italiana virtuoz-opero a la muzik-dramato di propra esenco. Il esis ye sua maniero tam konsequanta kam la evoluciono di la Germana opero da Weber e sua romantika kolegi til Wagner. Unlatere la revolucionanta oper-estetikala koncepti dil amba samtempani Verdi e Wagner similesas, altralatere distingis la artistala, nacionala temperamenti: la sinfoniala orkestro-guideso di Wagner kun adjuntita kanto-voco opozas su a la primateso di la kantado che Verdi. Regretinde la sudala kant-arto e nacionala partikularajo di Verdi longe esis mis-interpretita da ne-Italiani kom unlatera acentizo a la "*belcanto*". Esas vere, ke kant-voco ed orkestro-parto sempre esas unajo koncerne la realista artistala fasonado. Ye la 27ma januaro 1901 Verdi mortis en Milano. Il guidabis la Italiana opero ad ula brilo-punto, ye qua sua sucederi povis durar agar.

Gerhild Drogi hat für das Jahr 2026 einen Ido-Kalender erstellt. Dieser kann hier kostenlos im PDF-Format heruntergeladen werden:

Gerhild Drogi kreis por la yaro 2026 Ido-kalendario. On povas ol deskargar hike gratuite en la PDF-formato:

http://www.ido.li/kalendarios/Idokalendario_2026.pdf

Besuchen Sie den Kanal der Deutschen Ido-Gesellschaft auf YouTube:

Vizitez la kanalo dil Germana Ido-Societo che YouTube:

https://www.youtube.com/@deutscheido-gesellschaft8167

Hören Sie Ido-Musik im Internet auf YouTube:

Askoltez Ido-muziko en la interreto che YouTube:

https://www.youtube.com/@LaBluaJupo

Ido-Saluto!

Editita dal Germana Ido-Societo

Edito 2025/4

V.I.S.D.P.
Thomas Schmidt, Berlin

Redaktionsschluss / Redakt-fino
01.12.2025

Herausgeber / Editerio
Deutsche Ido-Gesellschaft e.V.
(Germana Ido-Societo)
c/o ver.di Berlin / FB 8
Am Bahnhof Westend 3
D-14059 Berlin

Satz und Layout / Kompostado e formizo
Thomas Schmidt
Bengt Klatte

Auflage / Edituro
50

Redaktion / Redakterio
Ido-amiki Berlin
c/o ver.di Berlin / FB 8
Am Bahnhof Westend 3
D-14059 Berlin
E-Mail: ido-saluto@idolinguo.de

Druck / Imprimo
csv-copyshop-berlin

Vertrieb / Distributo
Rudolf Gensch

Redakteure / Redakteri
Rudolf Gensch (rg)
Rainer Höhling (rh)
Jean Martigon (jm)
Günter Schlemminger (gs)
Thomas Schmidt (ts)
Eberhard Scholz (es)
Jürgen Viol (jv)

Bankverbindung / Banko-komuniko
Deutsche Ido-Gesellschaft e. V.
Postbank Berlin
IBAN: DE88 1001 0010 0184 5661 06
BIC: PBNKDEFF

Das deutsche Jahresabonnement der Papierausgabe beträgt 24,00 Euro. Der Betrag ist an die obige Bankverbindung zu überweisen mit dem Verwendungszweck „Abo Ido-Saluto“.

Der Jahresbeitrag für DIG-Mitglieder beträgt ebenfalls 24,00 Euro. Mitgliedsbeiträge und Spenden sind steuerlich absetzbar.

Die Verwendung der Texte ist nach Genehmigung des Herausgebers erlaubt. Um ein Belegexemplar wird gebeten. Zitate bedürfen der Genehmigung der Redaktion und des Herausgebers. Die Bilder, Zeichnungen sowie die grafischen Arbeiten unterliegen dem Urheberrecht und bedürfen der Freigabe durch den Urheberrechtsinhaber. Das Scannen von Seiten - für den persönlichen Bedarf – ist ohne Genehmigung des Herausgebers erlaubt.

Impresioni de EXPOLINGUA 2025

Eberhard reklamas por Ido (Foto: Thomas Schmidt)

Dorothea Haberland e Rudolf Gensch an la informestaleyo (Foto: Thomas Schmidt)